ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2019:50

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING OCH
UTÖKAD ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Längs Ekerövägen på Lovön

RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545, 268/L2013:7599,
269/L2013:7573 och 270/L2013:7551
Rinkeby 1:2 och Drottningholm 1:1
Lovö socken
Ekerö kommun
Uppland

Tomas Ekman

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Radiatorvägen 11, 702 27 Örebro
Telefon 019-609 04 10
www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

Översiktskarta över Stockholms län med platsen för förundersökningarna markerad i rött.

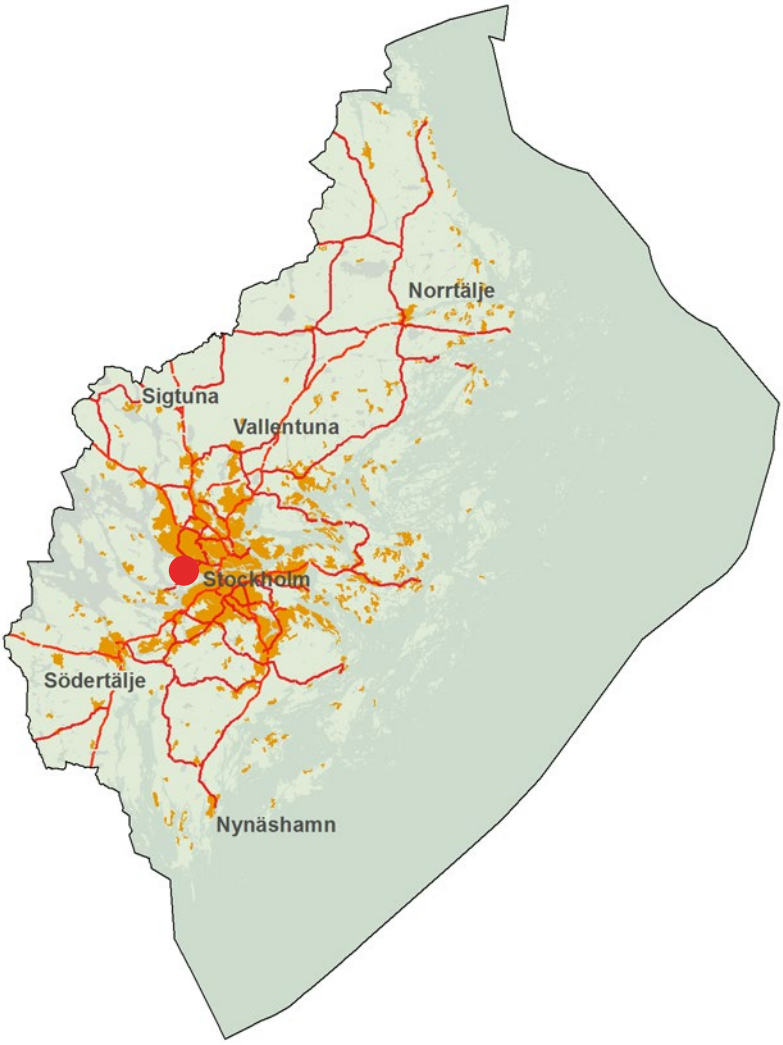

© 2019 Arkeologgruppen AB
Arkeologgruppen rapport 2019:50

Författare	Tomas Ekman
Kvalitetsgranskning	Helmut Bergold
Grafisk form	Nina Balknäs
Omslagsfoto	Längs Ekerövägen …
Foto	Arkeologgruppen AB om inte annat anges i figurtexten.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_180001

ARKEOLOGGRUPPEN AB RAPPORT 2019:50

ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING OCH
UTÖKAD ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING

Längs Ekerövägen på Lovön

RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545, 268/L2013:7599, 269/L2013:7573 och 270/L2013:7551
Rinkeby 1:2 och Drottningholm 1:1
Lovö socken
Ekerö kommun
Uppland

Tomas Ekman

Lst dnr 431-31-2018

Tekniska och administrativa uppgifter

Län	Stockholm
Kommun	Ekerö
Landskap	Uppland
Socken	Lovö
Fastigheter	Rinkeby 1:2, Drottningholm 1:1

Fornlämningsnummer	RAÄ-nr 263/L2013:7545, 268/L2013:7599, 269/L2013:7573 och 270/L2013:7551
Lämningstyp	Bytomt/gårdstomt, boplats
Datering	Historisk tid

Typ av undersökning	Arkeologisk förundersökning, utökad arkeologisk förundersökning
Länsstyrelsens beslutsdatum	2018-04-19, 2018-08-20
Länsstyrelsens diarienummer	431-31-2018
Uppdragsnummer i Fornreg	201800260
Arkeologgruppens projektnummer	Ag2017_74, Ag2018_20

Projektledare	Karin Sundberg
Fältpersonal	Helmut Bergold, Tomas Ekman, Karin Sundberg

Undersökningstid	18-07-26 till 18-08-22
Exploateringsyta	
Undersökt yta	
Inmätningsteknik	GPS-RTK
Koordinatsystem	SWEREF 99 TM
Höjdsystem	RH 2000

Arkiv

Arkivmaterial förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Digitalt arkiv

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd

Inga fynd tillvaratogs.

Innehållsförteckning

Sammanfattning 5
Inledning 5
Bakgrund och kulturmiljö 7
RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545 9
RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599 9
RAÄ-nr Lovö 269/L2013:7573 10
RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551 10
Kartor och arkiv 11
Rinkeby, Lovö 11
Drottningholms ladugård 14
Syfte och målgrupper 16
Metod och genomförande 17
Resultat 18
RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545 18
RAÄ-nr Lovö 269/L2013:7573 24
RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599 och 270/L2013:7551 25
Tolkning 28
Utvärdering av resultaten
i förhållande till undersökningsplanen 31
Referenser 32
Bilagor 34
Bilaga 1. Schakttabell 34
Bilaga 2. Provrutor 34
Bilaga 3. Anläggningstabell 38

Figur 1. Översiktskarta över Lovön med omnejd. Undersökningsplatserna markerade med rött. Skala 1:250 000.

Sammanfattning

Trafikverket planerade en breddning av Ekerövägen, väg 261. På Lovön i Ekerö kommun berördes tre registrerade fornlämningar och en möjlig fornlämning. Därför utförde Arkeologgruppen AB en arkeologisk förundersökning, omedelbart följd av en utökad arkeologisk förundersökning. Undersökningarna utfördes under sommaren 2018.

Av Rinkeby bytomt, RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7345, undersöktes dess yttre nordvästra del. Byn avhystes på 1760-talet och den här delen av tomten har sedan dess använts som åkermark. Vid undersökningen påträffades fragmentariska spår av två byggnader, båda med föreslagen datering till bytomtens slutfas. I anslutning till bytomten och på andra sidan Ekerövägen fanns boplatsen RAÄ Lovö 269/L2013:7573. Inom undersökningens arbetsområde påträffades inga spår av boplatsen.

Längre mot nordväst, mitt för Drottningholms slottspark, återfinns RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599 och RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551. De är delar av samma lämning som av administrativa skäl fått två fornlämningsnummer. Lämningen är Drottningholms ladugård som hade en viktig roll för försörjningen vid slottet. Endast en perifer del av området berördes av förundersökningen. Där undersöktes en del av en stensatt ränna som sannolikt lett från ladugården till ett större dike.

Inledning

Med anledning av Trafikverkets planerade breddning av Ekerövägen har Arkeologgruppen AB utfört en arkeologisk förundersökning, följt av en utökad arkeologisk förundersökning, som berörde tre registrerade fornlämningar och en möjlig fornlämning. Samtliga var belägna längs befintlig väg 261, strax väst till nordväst om Drottningholms slott på Lovön i Ekerö kommun. Objekten presenteras mer ingående under rubriken ”Bakgrund och kulturmiljö”.

Uppdragsgivare var Länsstyrelsen i Stockholms län medan kostnadsansvaret bars av Trafikverket.

Figur 2. Norra Lovö med de undersökta områdena markerade av svarta cirklar. Skala 1:50 000.

Figur 3. Typiskt jordbrukslandskap från norra Lovö. Pilen pekar på grävmaskinen som markerar den västra gränsen för undersökningsområdet vid RAÄ-nr Lovö 269/L2013:7573, medan ladan till vänster tillhör Rinkeby bytomt, RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545. Foto från norr.

Bakgrund och kulturmiljö

Norra Lovö består av ett småbrutet jordbrukslandskap typiskt för Mälaröarna. Området präglas av Drottningholms slott vars markbehov och försörjningsstrategier varierat sedan slottet etablerades under 1600-talet. Men Lovön har en lång historia innan Drottningholm. Lovö socken är välkänd inom arkeologiska kretsar då Stockholms universitet under en lång följd av år utförde seminariegrävningar inom flera enheter i öns västra del (Petré 2010). Undersökningarna berörde framför allt gravar från yngre järnålder.

Inom det nu aktuella undersökningsområdet har dock få arkeologiska undersökningar gjorts. Av betydelse för föreliggande uppdrag är främst den särskilda arkeologiska utredning (etapp 1 och 2) som utfördes åren 2013–2014 (Andersson&Wertwein 2013; Andersson 2014). Inom samma område utfördes även en arkeologisk förundersökning i samband med nedläggning av en spillvattenledning (Wertwein 2014). Ovan nämnda uppdrag resulterade inom det nu aktuella undersökningsområdet i tre nyregistrerade fornlämningar och en möjlig fornlämning. Nedan följer korta beskrivningar av respektive lämningar, i huvudsak hämtade från Kulturmiljöregistret.

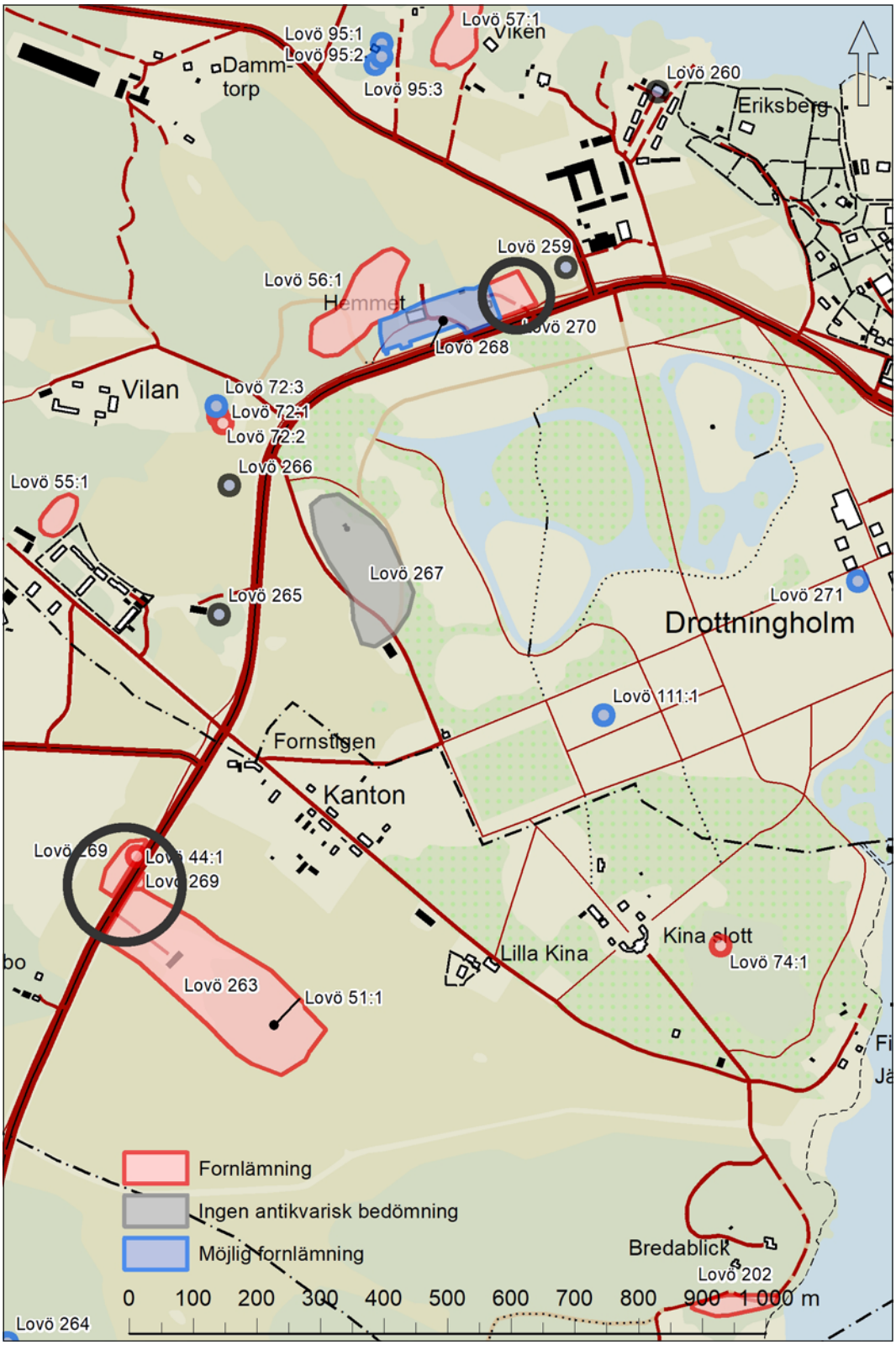

Figur 4. Fornlämningsmiljö inom närområdet. RAÄ-nr Lovö 44:1 är en milsten, Lovö 51:1 ett gravfält av yngre järnålderstyp. Flera gravfält följer sedan mot norr, till exempel RAÄ-nr Lovö 55:1, 56:1 och 57:1. RAÄ-nr Lovö 267 är bytomten från den avhysta byn Glia. Skala 1:10 000.

RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545

Bytomt, 375×135 meter stor. Läge för Rinkeby bytomt enligt lantmäteriakter från 1600- och 1700-talen. Bytomten avhystes under 1700-talets senare del. Bytomtens nordvästra del har efter avhysningen odlats upp och idag finns bara en ekonomibyggnad från 1900-talets första hälft på platsen. Inom den återstående delen av bytomten kunde inga säkra bebyggelselämningar iakttas vid inventeringen på grund av vegetationen. I nordväst överlagras tomten delvis av Ekerövägen och brukas som åkermark. Resterande del av tomten utgörs av en moränbunden bergshöjd. På höjden, i bytomtens sydöstra del, ligger gravfältet, RAÄ-nr Lovö 51:1/L2016:6222.

Figur 5. Den enda byggnaden idag på Rinkeby bytomt. Foto från nordväst.

RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599

Gårdstomt, del av, 185×65 meter stor. Läge för kungsladugården Torvesund (Drottningholm), enligt lantmäteriakter från år 1745. På platsen för mangårdsbebyggelsen finns idag ståthållarbostaden Hemmet som uppfördes på 1780-talet. Öster om Hemmet finns minst en husgrund efter den ursprungliga fägårdsbebyggelsen kvar (RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551). Då den här delen av tomten är bebyggd idag kunde den inte klassificeras som fornlämning, endast som möjlig fornlämning.

RAÄ-nr Lovö 269/L2013:7573

Boplats, totalt 100×65 meter stor, bestående av två delområden. Område 1) 100×30 meter, beläget i åkermark väster om Ekerövägen och område 2) 30×15 meter, beläget öster om Ekerövägen, i anslutning till RAÄ-nr Lovö 263. Vid en arkeologisk förundersökning år 2013 påträffades kulturlager, anläggningar och förhistoriska fynd längs Ekerövägens västra sida. Fyndmaterial: ben/horn, bränd lera/lerklining, keramik.

I rapporten från förundersökningen preciseras kulturlagrets utbredning till 18 meters längd (Wertwein 2014:9). Det beskrivs som bestående av mörk/sotig lera med inslag av kolstänk. I dess södra kant fanns en härd. Fyra provrutor visade att kulturlagret var upp till 0,2 meter tjockt och att det innehöll brända och obrända djurben, enstaka bitar bränd lera och förhistorisk keramik.

Norr om kulturlagret noterades fem anläggningar: en härd, två stolphål och två sotlinser (Wertwein aa:9). Samtliga anläggningar undersöktes och togs bort.

RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551

Gårdstomt, del av, 60×55 meter stor, med minst en husgrund efter den ursprungliga fägårdsbebyggelsen. Gårdstomten hör ihop med RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599.

För att förstå den lokala utvecklingen behöver vi göra en tillbakablick på Drottningholms historia. Dess bildande var kulmen på en period när Lovö förvandlades från en bygd med många självägande bönder till ett kungligt komplex av gårdar som drevs av landbönder. Centralpunkten utgjordes av Torvesunds gård som fick sitt nya namn Drottningholm efter Johan III:s drottning Katarina Jagellonica. Johans far Gustav Vasa var mannen bakom omvandlingen av Lovön. Dock bör påpekas att det skedde via byten och köp av egendomar, inte genom kunglig maktutövning. Torvesund hade bildats sedan Gustav köpt eller bytt till sig samtliga gårdar i byarna Glia och Wicby. Detta skedde åren 1545–1558. Han lät bygga en ny sätesgård, sannolikt på platsen för dagens slott (Ferm, Johansson, Rahmqvist 1992:171ff). På Wicbys gamla bytomt byggdes troligen den stora ladugården (Rahmqvist 2004:407) som behövdes för stordriften vid Torvesund. Att beakta i sammanhanget är dock en uppgift från den geometriska kartan år 1745. Där anges ”Rudera af Wäggeby” cirka 500 meter nordöst om ladugården, nära sundet mellan Lovön och Kärsön. Av handlingarna som åtföljer kartan framgår att Wäggeby är en annan form av Wicby. Eftersom ”rudera” brukar beteckna rester av bebyggelse borde hänvisningen rimligtvis handla om rester av den avhysta byn. Dock är läget i förhållande till såväl in- och utägor knappast optimalt. Möjligen kan byn ha bytt läge under medeltiden och uppgiften från kartan kan då ange det äldre läget.

Kartor och arkiv

Rinkeby, Lovö

I Ortnamnsarkivet finns ett enstaka belägg från år 1363. I övrigt redovisas ett stort antal belägg från 1400-talet. Det äldsta belägget för Rinkeby är från cirka år 1200. Det kommer från den så kallade Färingsölistan i Vårfruberga klosters jordebok (Rahmqvist 2004:400). Klostret ägde då ett mindre jordstycke i Rinkeby och är därmed byns äldsta kända jordägare. Den första namngivna personen kommer från ett testamente år 1299 när en Anders lämnar en gård i Rinkeby för att lösa sina skulder (Ferm, Johansson, Rahmqvist 1992:166). Därefter sker på sedvanligt sätt affärer och donationer som involverar frälse, kyrkor och kloster. Mot senare delen av 1400-talet märks ett visst inslag av borgare från Stockholm. Släkten Oxenstierna hade mot 1500-talet ett stort godsinnehav, bland annat i Lovö socken. Enligt Rahmqvist (2004:404) kan deras godsinnehav i Rinkeby beläggas från och med 1420-talet. Gabriel Kristersson Oxenstierna bytte år 1559 bort tre gårdar i Rinkeby till Gustav Vasa. Samma år lades ”västra Rinkebygärdet” till Torvesunds gård. En av Rinkebygårdarna ska ha lagts öde under Torvesunds avelsgård.

Från perioden 1542–58 redovisas fyra frälsehemman, varav ett låg öde år 1542. Ett visst inslag av kyrkligt ägande finns ännu kvar, nu under Lovö kyrka. Den jord som tidigare tillhört Klara kloster har övergått till Danvikens hospital. Intressant att notera är de två utjordarna som nämns, 1 kyrkojord 1546–58 och 1 ”arv och eget” som var en del av kung Gustavs personliga egendom åren 1556–57. Den sistnämnda ska tidigare ha legat under Glia (Ferm m. fl. 1992:168–169).

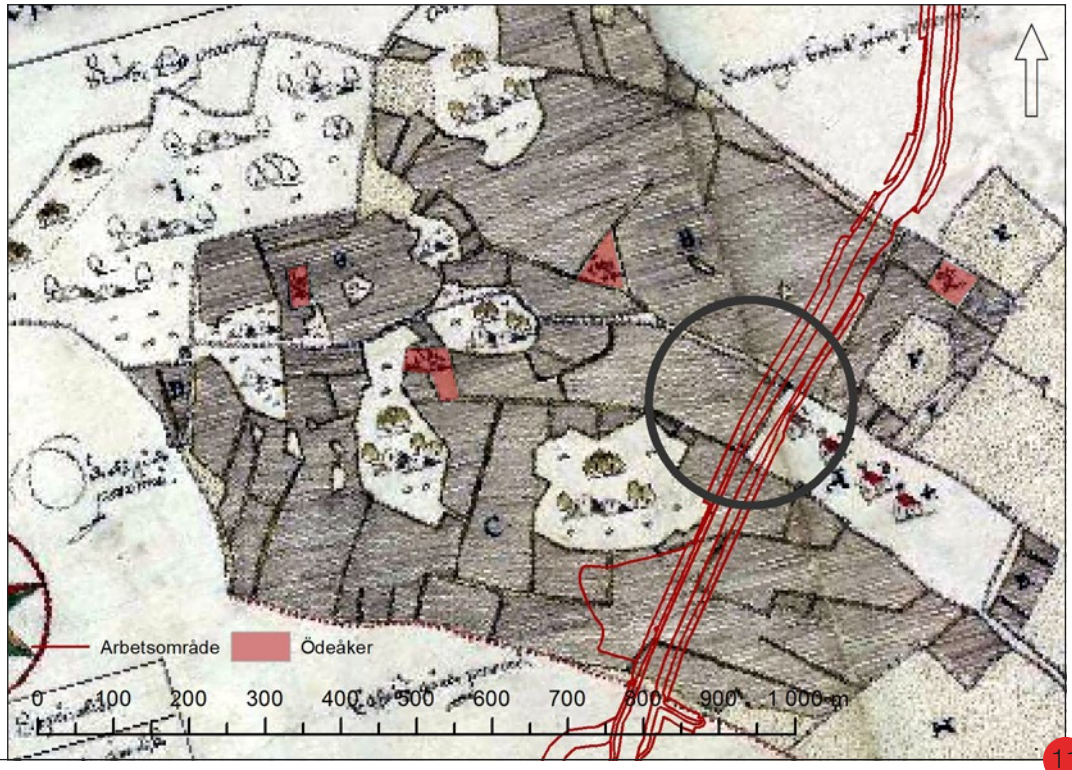

Figur 6. Geometrisk avmätning vid Rinkeby år 1630 med gårdarna som schabloner på bytomten. Undersökningsområdet är markerat med en svart ring. Skala 1:10 000.

Den äldsta kartan över Rinkeby är en geometrisk avmätning från år 1630. Den visar fyra kronohemman, likstora ”uthi alla commoditeter.” Norr och nordväst om byn ligger åkermarken samlad, i söder och sydväst syns ängar och hagar. Ko- och hästhagar sträcker sig ned till Dyviken. Inom åkermarken finns fyra mindre markstycken som betecknas ”ödeåker”. Tre av dessa ligger i nordväst, relativt nära Lovö kyrka. De kan möjligen antyda medeltida enheter som lagts öde. Ett äldre läge för bytomten är också möjligt på höjdpartierna i anslutning till dessa tre ödeåkrar. Värt att notera är även kalvhagen norr om bytomten. En studie som gjorts av Lena Beronius Jörpeland visar att kalvhagar och ängshagar på äldre kartor ofta utmärker platsen för medeltida bebyggelse (2010:39). Flyttningar av bebyggelse har skett kontinuerligt och sannolikt ofta av praktiska skäl. Det var enklare att bygga nytt; man kunde använda de äldre husen medan man byggde nytt, medan möss, löss och annan ohyra blev kvar på den gamla platsen ... Man bör därför sträva efter att urskilja vilka faktorer i landskapet som påverkade lokalisering (se vidare Beronius Jörpeland aa:39ff). Det äldre kartmaterialet är till stor hjälp även om den angivna bytomten inte kan användas som direkt indikator för den medeltida bebyggelsen. Anomalier i kartbilderna är ofta spår av äldre bebyggelse, som till exempel utjordar, ödeåkrar, tomtbackar och kalvhagar. Det finns en anledning varför de undantagits från den sedvanliga indelningen i åker- och ängsmark. Ibland är skälet att äldre bebyggelse funnits där, ibland finns det andra orsaker.

På nästa kartgeneration, från år 1695, saknas ödeåkrarna. Det förefaller som om dessa små enheter lagts in i större. Av kartan framgår att byn fortfarande har fyra hemman. Kartbilden visar också en mer realistisk placering för dem, jämfört med schablonen från år 1630. De ses nu i bytomtens lägre, nordvästra del. I den höglänta sydöstra delen syns i stället bergsschabloner. I norr har Drottningholms trädgård lagt beslag på en mindre del av byns kohage. Därefter är kohagen granne med det kungliga palatsets trädgård.

Följande tillgängliga karta är från år 1746. Kartan visar byns gårdar i närmare detalj. Av de fyra gårdarna ligger nummer 1 längst mot nordväst, närmast åkermarken. Den innehåller två slutna gårdsfyrkanter samt en lång lada i väster, invid tomtgränsen. De andra tre gårdarna har en mycket varierad uppbyggnad. Av beskrivningen framgår att hemmanen vid 1698 års skattläggning förmedlats från varsitt helt till varsitt ¾ hemman.

År 1760 storskiftades Rinkeby och den åtföljande kartan visar en markant förändring. Byns ängsmark i sydöst, som omfattade ungefär hälften av hela arealen, har försvunnit. Enligt beskrivningen har ”Hans Kongl. Majestät allernådigst behagat taga en del af denna Bys ägor till en diurgård wid Drottningeholm”. Den förlorade ängsmarken får i stället ersättas med delar av den före detta åkermarken, något som regleras vid storskiftet. En följd av förändringarna är att ett av hemmanen försvinner, nämligen det som låg närmast berget i sydöst.

Efter detta storskifte dröjer det bara fem år innan hela byn töms på folk. Brukarna med familjer blir avhysta och byns återstående mark läggs in under Drottningholm. I den husförhörslängd som påbörjas år 1764 anges att utflyttning sker åren 1764–1765. Man kan även utläsa vart familjerna tog vägen. Gårdarna kallas i längden Västergården, Mellangården och Östergården som

Figur 7. Nästa geometriska avmätning, den här gången utförd år 1695. Undersökningsområdet är markerat med en svart ring. Skala 1:10 000.

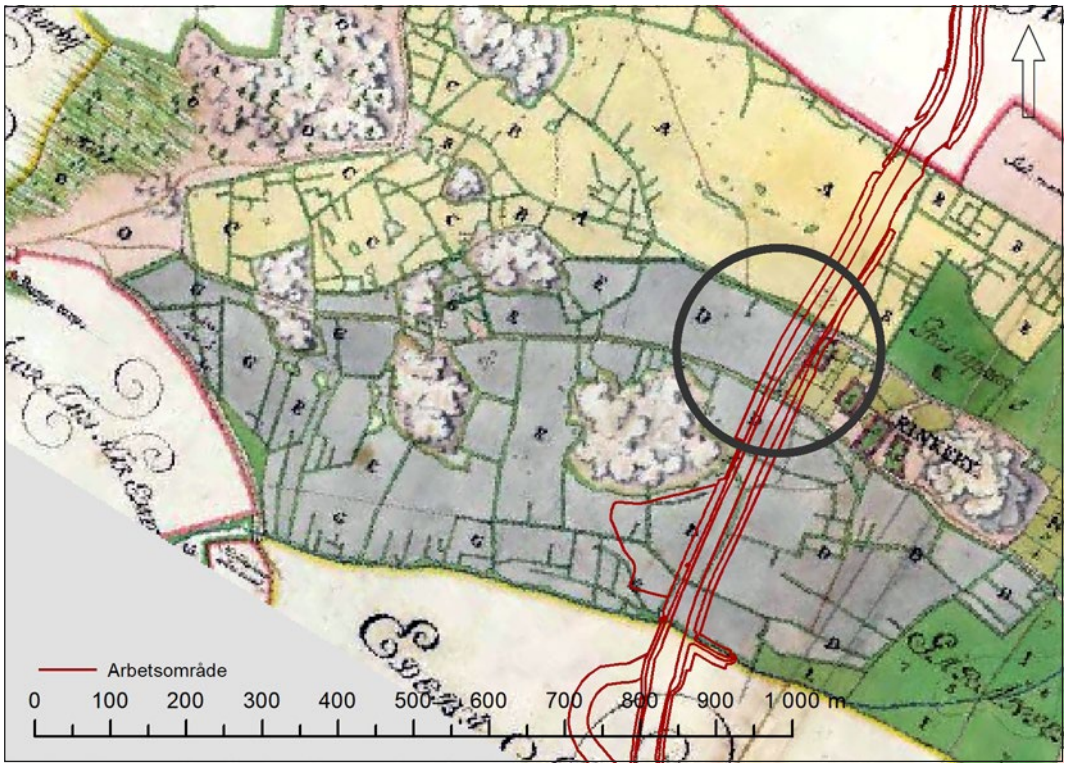

Figur 8. Utsnitt ur ägomätningskarta över Rinkeby från år 1746. Den ger en verklighetstrogen bild av bytomtens bebyggelse och ägornas fördelning. Undersökningsområdet är markerat med en svart ring. Skala 1:10 000.

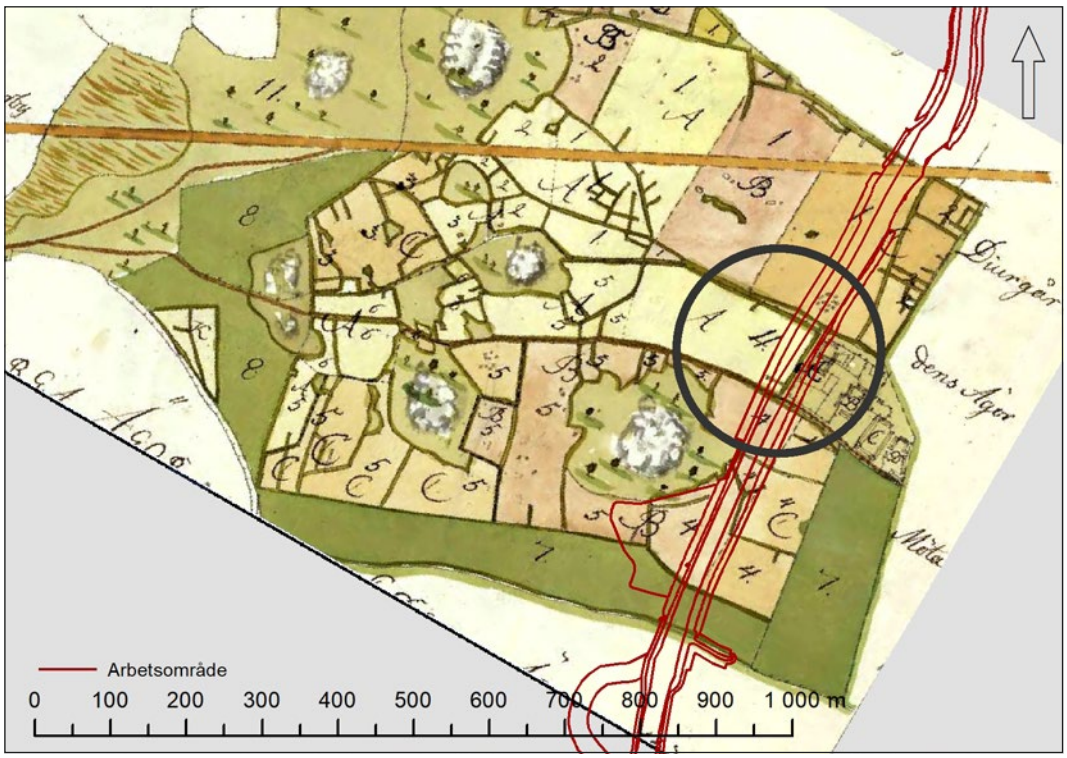

Figur 9. Storskifte vid Rinkeby år 1760, förmodligen utfört som en förberedelse innan byns jord läggs under Drottningholm. Undersökningsområdet är markerat med en svart ring. Skala 1:10 000.

antagligen motsvaras av numren 1–3 i äldre beskrivningar. Från Västergården flyttar Jan Andersson med hustru och husfolk till Skå socken och från Mellangården flyttar Lars Mathsson med familj till Hilleshögs socken. Jan Olofsson med familj lämnar Östergården för Norrby i Lovö socken. Därefter skrivs en del drängar och pigor på Rinkeby och det förefaller som om driften fortsätter åtminstone cirka tio år efter avhysningen. Därefter saknas husförhörslängder fram till år 1817 och då förekommer inte Rinkeby i längderna.

Drottningholms ladugård

Den äldsta kända kartan där bebyggelsen vid ladugården är markerad är från år 1745. Den visar en i princip kringbyggd fyrsidig gård av en typ som var vanlig på mellansvenska herrgårdar från och med stormaktstiden till mitten av 1800-talet (Lange 2011:69). Det längsta huset är antagligen logen och de andra tre byggnaderna bör innefatta ladugård för kor och oxar, ett stall för hästar och möjligen även bostäder för personalen. Förvaltaren bodde dock en bit härifrån, i den byggnad som idag är känd som Hemmet.

På nästa kända karta, från år 1811, har bilden ändrats radikalt. Av den fyrsidiga gården återstår enbart två mindre byggnader. Längre österut, i tidigare åkermark, har ett större orangeri tillkommit, på den plats där den nuvarande Drottningholms Kungsgård ligger. Att endast två mindre byggnader återstår av ladugårdsanläggningen tyder på att inriktningen på driften förändrats. Möjligen pekar etableringen av orangeriet på att det fokus mot trädgårdsodling inletts, som senare blir karaktäristiskt för Mälaröarna.

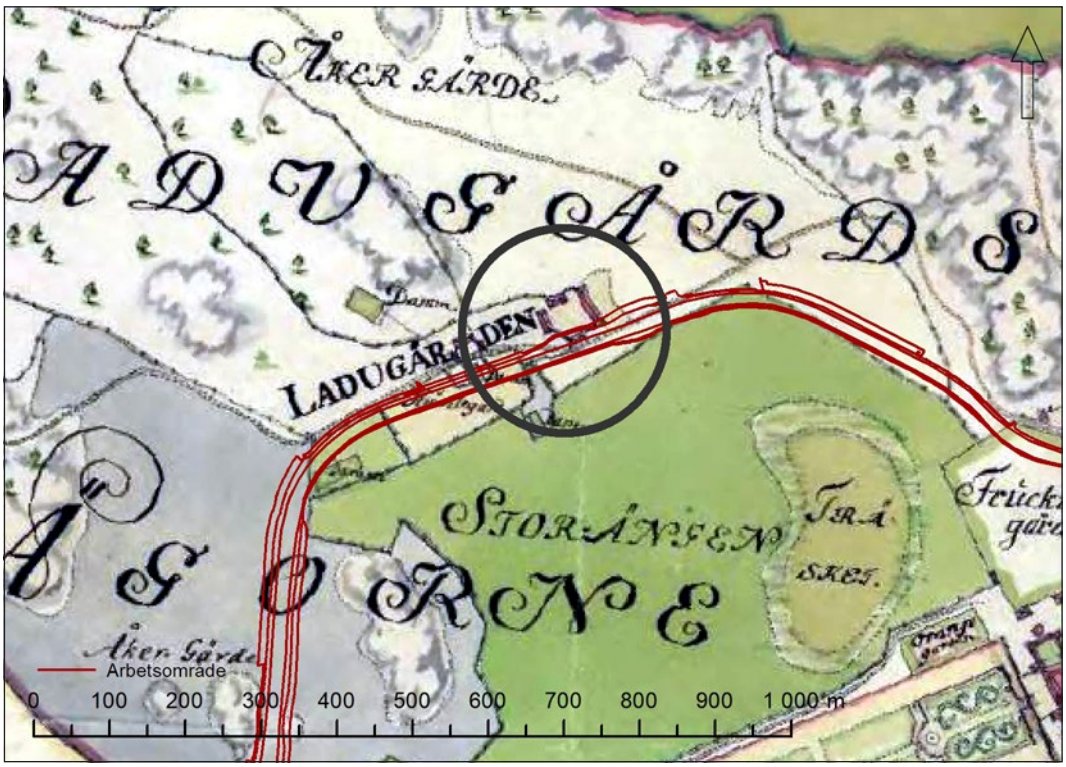

Figur 10. Utsnitt ur en karta från år 1745. Den höga detaljgraden ger oss en god ögonblicksbild. Undersökningsområdet är markerat med en svart ring. Skala 1:10 000.

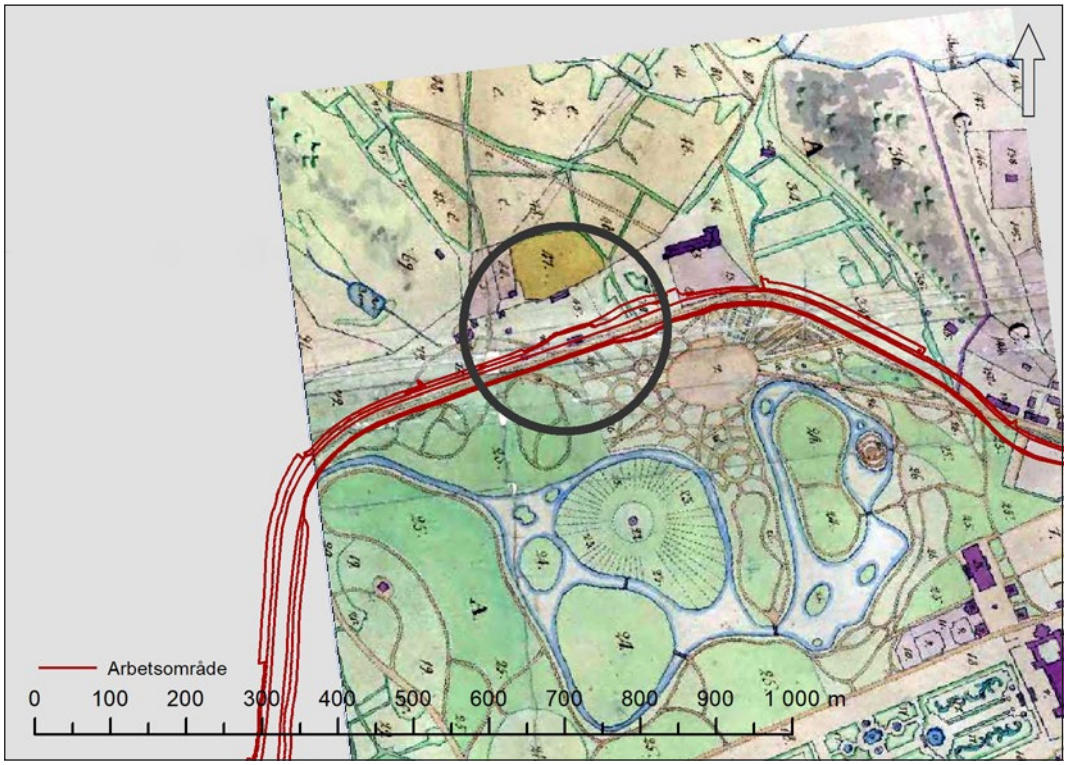

Figur 11. Situationen vid Drottningholms ladugård år 1811. En radikalt ändrad bild jämfört med figur 10. Utsnitt ur en ägoredovisningskarta. Undersökningsområdet är markerat med en svart ring. Skala 1:10 000.

Syfte och målgrupper

Enligt de punkter som redovisades i Arkeologgruppen AB:s undersökningsplan var syftet med den arkeologiska förundersökningen:

- *en datering av aktuell del av bytomterna samt den förhistoriska boplatsen*
- *en rumslig avgränsning av fornlämningen inom undersökningsområdet*
- *ett klarläggande av eventuell förekomst av kulturlager, deras innehåll, utbredning och tjocklek*
- *ett klarläggande av eventuell förekomst av anläggningar och konstruktioner samt deras utbredning och därtill även en bedömning av deras antal och typer*
- *ett klarläggande av eventuellt fyndinnehåll*
- *en bedömning av fornlämningen bevarandegrad och inbördes stratigrafiska relationer.*

Formuleringen av dessa punkter utgick från de önskemål som uttrycktes i Länsstyrelsens förfrågningsunderlag. Resultaten skulle sedan ligga till grund för Länsstyrelsens bedömning av kunskapspotential inför vidare exploatering. Förundersökningen skulle även ge Trafikverket ett fullgott underlag för sin vidare planering. Enligt Länsstyrelsens instruktioner fanns utrymme inom förundersökningen att dokumentera och ta bort enklare, diffusa och störda anläggningar vilka i sig inte motiverade en arkeologisk undersökning. Detta kom att utmynna i ett beslut om en utökad arkeologisk förundersökning för att undersöka lämningar inom RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545. Den genomfördes i direkt anslutning till förundersökningen, med i stort sett samma prioriterade punkter som ovan. Dock fanns här en ökad betoning av att tolka lämningarnas funktion och kontext samt att säkra material för datering av lämningarna.

Metod och genomförande

Generellt gällde att avbaning skedde skiktvis med maskin. Större delen av ytorna utgjordes av åkermark vilket gjorde att avbaning kunde ske utan problem. En inverkande faktor var dock att hela förundersökningen ägde rum under en ihållande värmebölja. Detta gjorde att marken var rejält uttorkad. Färgskiftningar var mycket svåra att urskilja vilket främst påverkade bedömningen av eventuella kulturlager. Schakt och ytor avbanades ned till anläggnings- eller kulturlagernivå. I övriga fall avbanades ned till orörd undergrund. I samband med avbaningen skedde kontinuerlig avsökning med metalldetektor.

Framkomna lämningar rensades för hand. Ett representativt urval undersöktes med handverktyg för att bedöma deras karaktär och bevarandegrad.

Inmätning av schakt och anläggningar gjordes genomgående med GPS-RTK. De digitala inmätningarna fördes över i det digitala dokumentationssystemet Intrasis 3. All inmätning skedde i SWEREF 99 TM.

Enligt fyndstrategin skulle fynd främst insamlas från primära depositioner. På grund av den hårt plöjda marken påträffades fynden vid schaktning och inga fynd återfanns under säkra fyndomständigheter. Därför har fynd endast noterats som att de kom från anläggningars närområde.

Anläggningar och konstruktioner fotograferades med digitalkamera samt med text på därför avsedda blanketter. Daglig säkerhetskopiering gjordes av allt digitalt dokumentationsmaterial.

Resultat

RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545

Fornlämningen utgörs av Rinkaby bytomt. Byborna avhystes åren 1764–1765. Husen revs inom kort och den nordvästra delen av bytomten lades under plogen. Undersökningsområdet var cirka 10 meter brett och 130 meter långt. Det följde nuvarande Ekerövägens sydöstra sida.

Förundersökningen kom därmed att beröra fornlämningens yttre nordvästra del. Här upptogs fyra schakt (100, 135, 178 och 224) och en större sammanhängande yta (232). I ytan upptogs fyra provgropar (553, 557, 561 och 570).

I schakt 135 framkom ett tunt lager (158) i underkant av matjorden. Det innehöll tegelkross, några spikar och enstaka obrända ben. Till karaktären var det närmast ett raseringslager, men inga konstruktioner kunde knytas till lagret. Det var endast 0,05–0,10 meter tjockt och vilade direkt på lera.

Inom områdets norra del fanns ett cirka 6,8×3,5 meter stort lager (832) av hårt packad, ljus mjäla. Lagret innehöll en del obrända ben men inga fynd i övrigt. Lagret var väl avgränsat och avvek markant från den omgivande och underliggande leran. Det har tolkats som ett tramplager, eventuellt ett golvlager, möjligen från ett tröskhus. Under lagret framkom tre stenfyllda gropar (813, 853 och 869). Samtliga hade diametrar mellan 0,75 och 1,0 meter. Groparna var relativt grunda, 0,20 till 0,35 meter. I gropen 869 påträffades en bit tegel under stenarna. Groparna har inte kunnat tolkas till funktion. Det bör betonas att detta komplex av anläggningar befann sig utanför den registrerade gränsen för bytomten, som utgår från 1746 års karta. Dessutom låg det i gränszonen mot den lilla del av RAÄ-nr 269/L2013:7573 som återfanns på den sydöstra sidan av Ekerövägen. Trots denna oklara gränsdragning bör komplexet räknas till bytomten.

Figur 12. Stenfyllda gropar (813, 853, 869) i schakt 232.

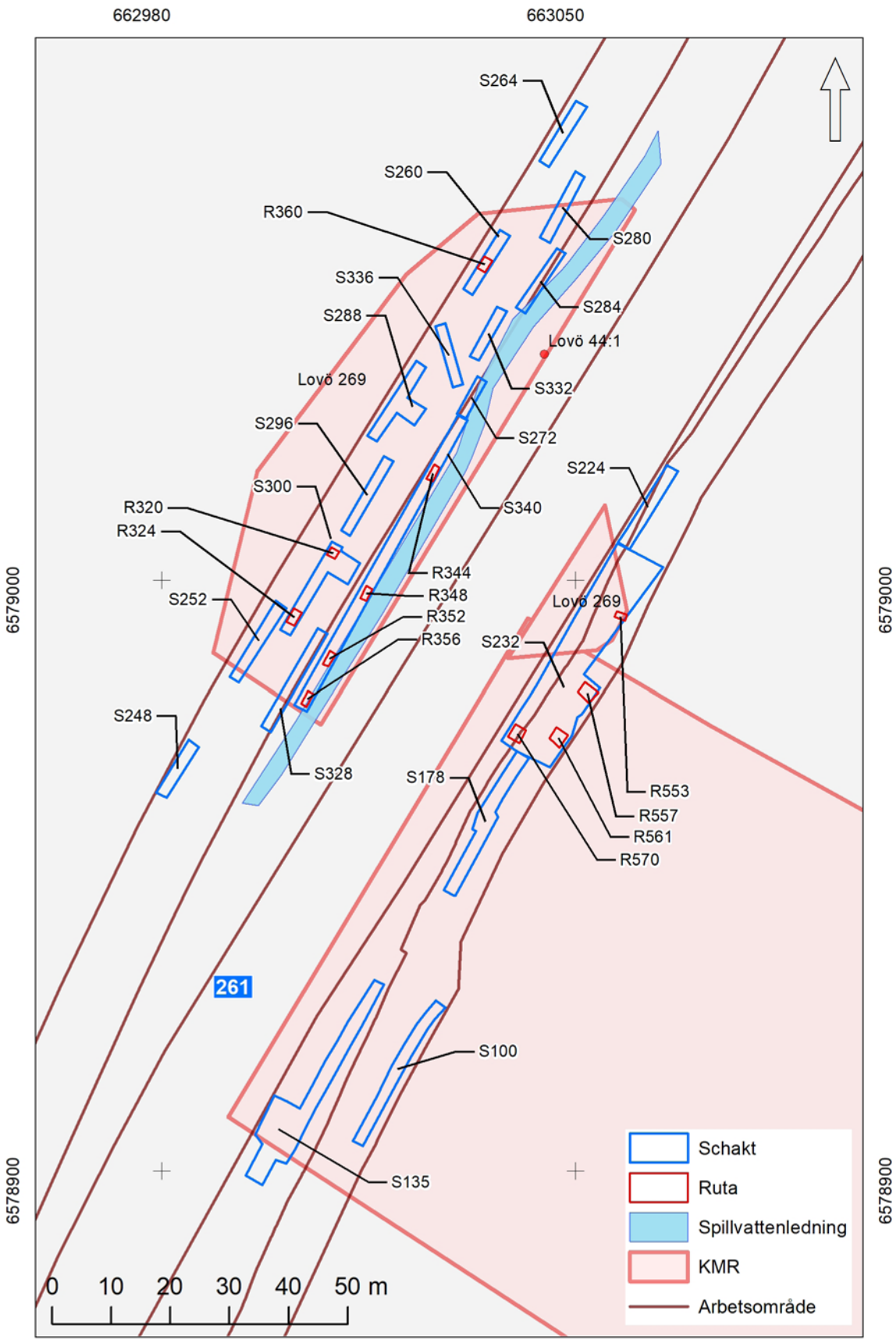

Figur 13. Schaktplan för RAÄ-nr Lovö 263/L2013:7545 och RAÄ-nr Lovö 269/ L2013:7573. Skala 1:1 000.

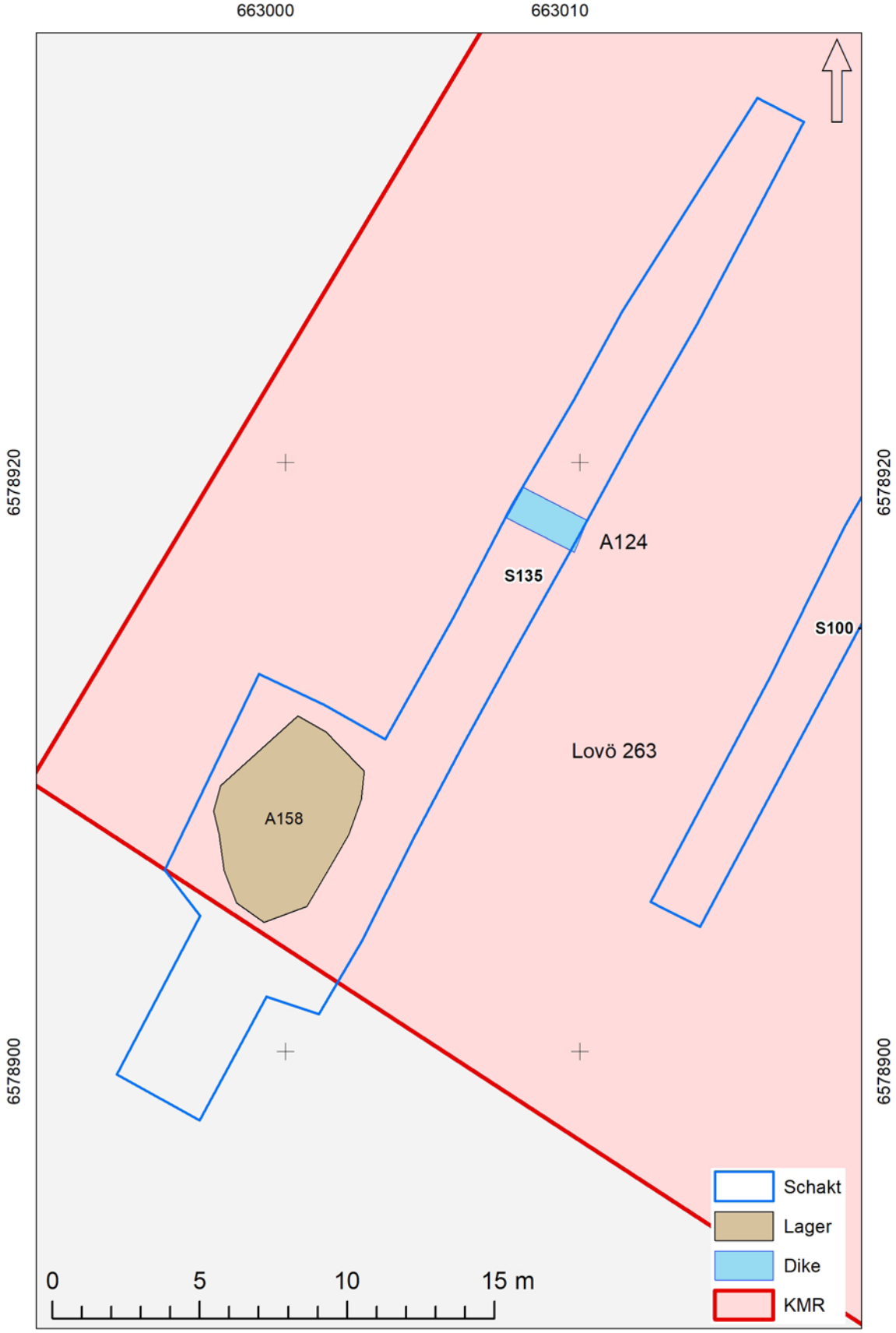

Figur 14. Anläggningar i schakt 135. Skala 1:200.

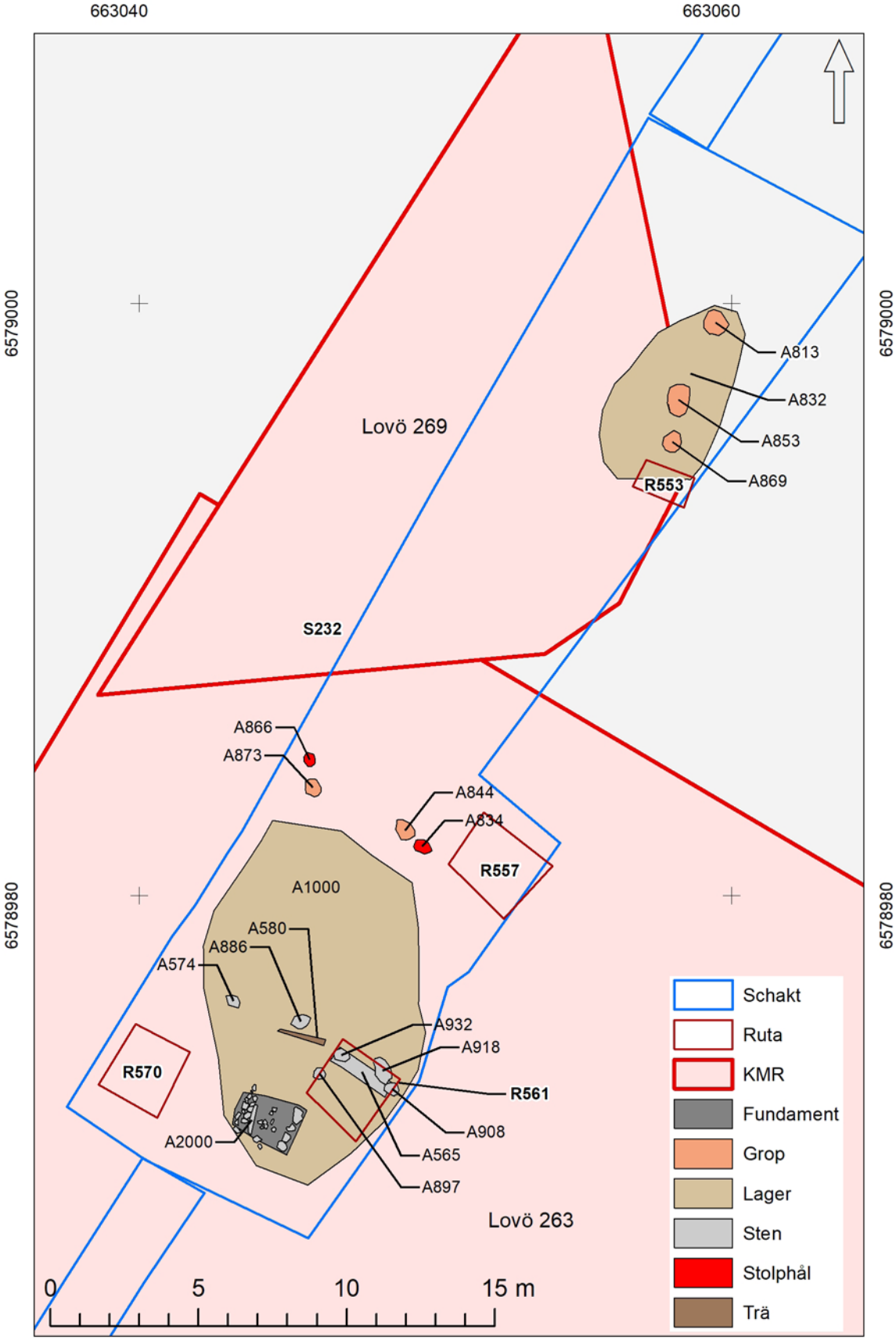

Figur 15. Anläggningar i schakt 232, norra delen. Skala 1:200.

Ett annat område med spår av mänsklig aktivitet återfanns cirka 15 meter längre söderut längs undersökningsområdet. Det motsvarade bytomtens nordvästra hörn. Där framkom ett cirka 12×7,5 meter stort lager (1000) av mjäla blandat med lera. Lagret varierade i tjocklek mellan 0,05 och 0,15 meter. Det innehöll en del tegelkross, spik och obrända ben. Det är sannolikt en typ av raseringslager. Lagret kom i underkant av matjorden.

Under detta lager framkom en konstruktion med samlingsnamnet 2000. Den var cirka 2,0×1,5 meter stor och bestod av tre oregelbundna stenrader, den östra med natursten, den centrala med skörbränd sten och en del tegel, den västra med större, tydligt eldpåverkad sten. Samtliga rader var lagda i ett lager av upp till 0,05 meter tjock lera (783). I anläggningens centrala del, mellan de yttre stenraderna, fanns ett upp till 0,03 meter tjockt lager (797) av sand och grus omedelbart under lerlagret 783. När den centrala stenraden av skörbränd sten avlägsnades påträffades fyra på rad liggande stenar (777), samtliga 0,1–0,2 meter stora. Vid undersökning av konstruktionen framkom tegel, porslin, buteljglas, fönsterglas, obrända ben, fiskkotor, rödgods, enstaka järnfragment och spik.

Konstruktionen 2000 har inte kunnat tolkas närmare än till att den använts för eldfängd verksamhet. Någon form av ugn kan föreslås, med rummen mellan raderna som kanaler för lufttillförsel.

Figur 16. Eventuellt grunden till en ugn (2000).

I övrigt kom under raseringslagret 1000 några anläggningar som rubricerats ”stensamlingar” (574, 886, 908, 918 och 932). De liknade i ytan stolphål och var i storleksordningen 0,5 till 1,0 meters diameter. Vid undersökning konstaterades dock att anläggningarna saknade djup. De bestod av 5-10 stenar lagda i formation på den naturliga leran. Inom samma område fanns

även fragmentariska trärester (580) från en bräda eller bjälke. I grovt sett samma riktning fanns en stenrad (565) som var hårt åtgången av plogen. Stensamlingarna har tolkats som rester av fundament som utgjort en del av grunden till en ekonomibyggnad, kanske en loge.

Figur 17. Stensamling 918, pågående undersökning.

Slutligen återstår att redovisa två gropar (844, 873) och två stolphål (834, 866) belägna drygt sju meter nordöst om ovanstående samling. Riktningen på de fyra anläggningarna var parallell med den tänkta väggen i den föreslagna logen. Anläggningar bildar två par, vardera med en grop och ett stolphål. Mellan de båda paren är mellanrummet cirka två meter. Möjligen var anläggningarna svaga spår av en port till logen, för in- och uttransport av hö.

Figur 18. Utsnitt ut 1746 års karta med fokus på bytomten. Gård 1 berördes i sin nordvästra, yttre del av undersökningen.

Figur 19. Översikt över RAÄ-nr Lovö 269/L2013:7573 där schaktning pågår.

RAÄ-nr Lovö 269/L2013:7573

Fornlämningen utgörs av en förhistorisk boplats som ska vara belägen på båda sidor om väg 261. Merparten ska enligt Kulturmiljöregistret vara belägen på den nordvästra sidan om väg 261. Här togs hela 14 schakt upp men inga spår av boplatsen påträffades. Schakten fördelades över hela den registrerade boplatsytan samt sydväst och nordöst om densamma. Arbetsområdet var här cirka 10 meter brett. Spritt över den framschaktade ytan syntes fläckvis enstaka tegelkross, rödgods, porslin och obrända ben vilket tolkades som rester av ett äldre odlingslager. Sammanlagt sju provgropar togs upp för att verifiera detta samt för att kontrollera att här inte fanns en djupare belägen nivå med anläggningar. Provgroparna omfattade en sammanlagd yta om 15 kvadratmeter. Därefter grävdes samtliga schakt ned till orörd mark som bestod av kompakt lera. Inga lager eller konstruktioner av arkeologiskt intresse påträffades.

Figur 20. Översikt RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599.

RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599 och 270/L2013:7551

Båda fornlämningarna hör till kungsladugården Torvesund, föregångaren till Drottningholms slott. Där byggdes senare Drottningholms ladugård vars främsta syfte var att leverera råvaror och livsmedel till slottet. Anläggningen drevs med varierande inriktningar fram till slutet av 1800-talet. På platsen finns idag (ovan ytan) bara ett bostadshus med tillhörande uthus. RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551 är klassificerad som en fornlämning medan RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599 utgör ett bevakningsobjekt. De utgör ett sammanhängande område. Delningen har gjorts för att det finns kvarvarande bebyggelse inom RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599, som därmed inte kan registreras som fornlämning.

Inom RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551 finns en registrerad huslämning som dock låg utanför arbetsområdet. Arbetsområdet utgjordes till stora delar av en vägslänt mot befintlig väg och en grusad körväg upp mot det befintliga huset. I vägen togs flera schakt (608, 612, 617, 621). Vägen bestod av ett tunt lager av grus ovanpå grästorv. Underlaget var berg som tillstötte redan cirka 0,10 meter under ytan. Vägen är synlig i det äldre kartmaterialet med ungefär samma sträckning som idag. I de övriga schakt som togs upp (625, 629, 633), mellan körvägen och slänten mot väg 261, fanns flera lager av skräp från tidigare vägbyggen, bland annat asfalt.

Figur 21. Översikt över RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551.

Då undersökningsområdet inom RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599 till stor del bestod av ett tunt lager av grästorv ovanpå berg togs inga schakt upp inom gårdstomten. Ett schakt (637) upptogs dock omedelbart väster om det bergsparti där gårdstomten var belägen. Också i detta schakt fanns byggskräp av liknande typ som i vägslänten. Fyllningen var närmare en halvmeter tjock. Under den kom kompakt lera.

Figur 23. Rännan 650 inom RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7599.

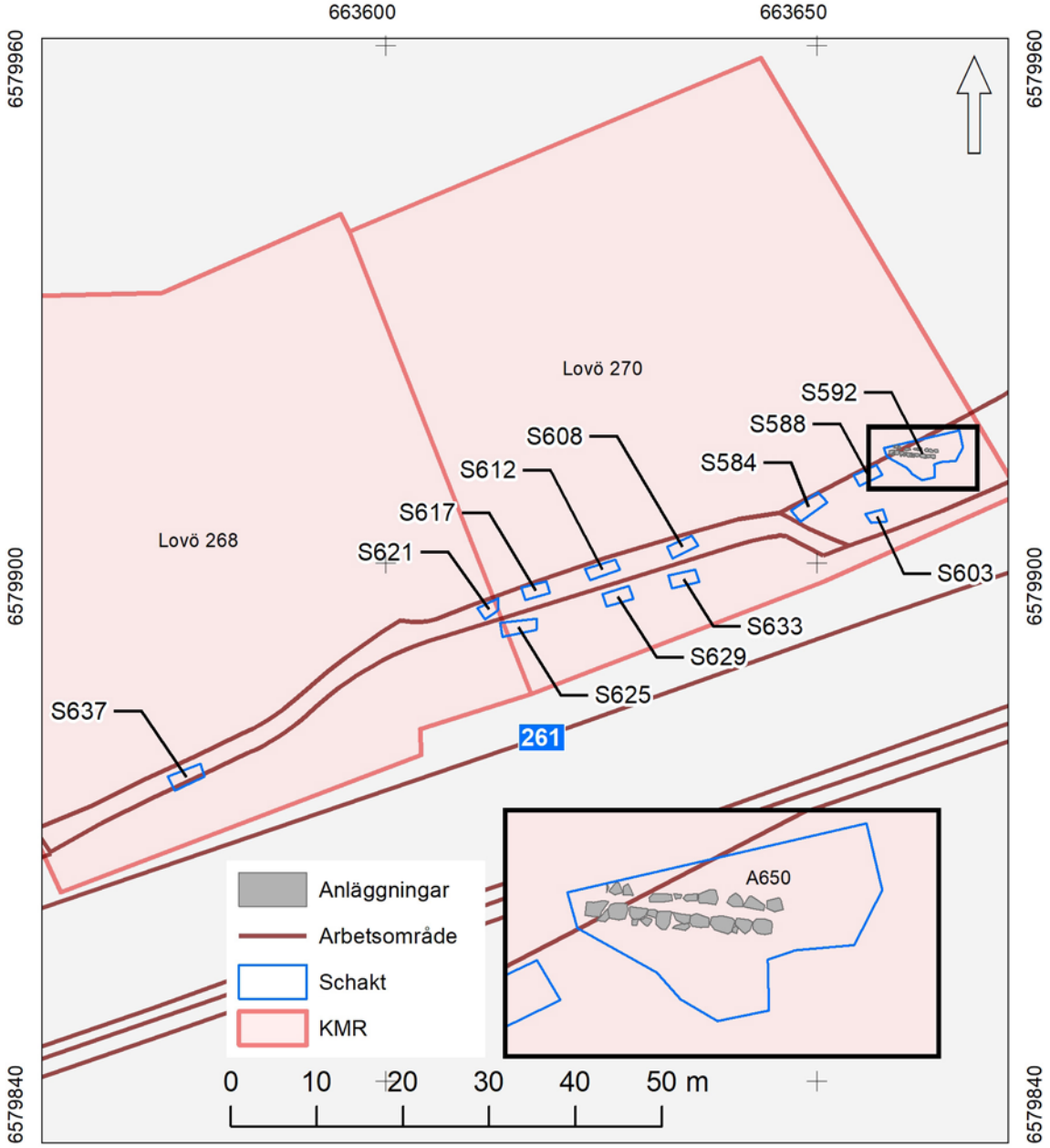

Figur 22. Schaktplan över RAÄ-nr Lovö 268/L2013:7599 och 270/L2013:7551. Skala 1:1 000. Insticksplan över rännan 650 i skala 1:200.

Inom östra delen av det arbetsområde som gällde för RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551 påträffades en stensatt ränna (650) belägen i svag lutning ned mot rännan 650 o schaktet S592. Den mynnade mot ett större dike som enligt äldre kartor sannolikt är en tuktad variant av ett naturligt vattendrag. Rännan bestod av huggna stenar lagda i två parallella rader, med flatsidan inåt, med ett mellanrum om cirka 0,3 meter. Rännan gick att följa i cirka 4 meter. Den fortsatte utanför vägområdet i väster. Rännans funktion är oklar. Obrända ben, tegelkross, glas och rödgods påträffades i anslutning till den. Rännan undersöktes och togs bort. Inga övriga lämningar påträffades i anslutning till rännan.

Tolkning

Lämningarna vid Rinkebys bytomt utgör ett sista blygsamt minne av en by med intressant bakgrund. Ortnamnet Rinkeby, med varianter som Rinkaby och Rickeby, har länge setts ha en speciell betydelse med relevans framförallt för yngre järnålder. Förledet rinkr brukar uttydas ”krigare”. Namnet har en stark anknytning till Mälardalen med drygt hälften av cirka 30 kända förekomster i Södermanland och Uppland. Inte mindre än nio av dem återfinns i folklandet Attundaland (Olausson 2000:138). En av de nio ligger på Lovö.

Rinkebyarna har föreslagits ha haft en roll inom ett administrativt system med försvars- och krigarfunktion. ”Krigarbyn” kan ha varit en gåva med förpliktelser som innebar ett slags beredskapsläge med vakthållning över farleder och färdvägar. Att en rinkr hade en speciell ställning antyds av två rika gravar från Rickeby i Vallentuna respektive Rinkeby i Spånga. Båda gravarna dateras till mitten av 600-talet (Olausson aa:139).

Gravfältet RAÄ-nr Lovö 51:1 kan inrymma gravar för en rinkr. Men det är vanskligt att göra en direkt koppling eftersom det egentligen först är med de första kartorna från 1600-talet som vi vet var byn Rinkeby då är belägen. Vi rör oss alltså med ett spann på omkring tusen år om man jämför med de ovan nämnda gravarna. Den äldsta kända kartan från år 1630 redovisar tre mindre ödeåkrar inom fastighetens västra del samt en i norr, vid den dåvarande gränsen mot Drottningholm. Ödeåkrarna i väster ligger i nära anslutning till impediment som hypotetiskt sett kan ha hyst äldre bylägen. En händelse som ser ut som en tanke är också att det finns fyra ödeåkrar, samma antal som det finns hemman inom byn.

De lämningar som vi undersökte vid Rinkeby är dock av avsevärt senare datum. Inga daterande fynd påträffades i själva anläggningarna, men vid rensning hittades flera fynd som samstämmigt anger slutet av 1600-talet till mitten av 1700-talet. Detta är lika med Rinkebys sista fas innan avhysningen. Fynden utgörs av enklare rödgods av hushållstyp och delar av kritpipor. De kunde endast generellt knytas till samma skikt, inte till specifika anläggningar, därför har fynden kasserats.

Med utgångspunkt från de fragmentariska anläggningarna och kartan från år 1746 har lämningarna tolkats som rester av en större byggnad, av typen loge. Här utgör de lämningar som tolkats som rester av en ugn en komplikation då den återfinns inom området för den tänkta logen. Förslagsvis tillhör den ett äldre skede. Något utanför den registrerade bytomten undersöktes ett tramplager, vilket föreslagits vara en tröskbotten från ett tröskhus.

Att resultatet vid boplatsen RAÄ-nr Lovö 269/L2013:7573 blev så magert jämfört med det förväntade kan möjligen förklaras med att boplatsen var registrerad utifrån resultat från en undersökning gjord för en spillvattenledning. Ledningen ligger parallellt med nuvarande väg, emellan den och arbetsområdet för den breddade vägen där vår undersökning ägde rum. Huvuddelen av den registrerade boplatsen begränsades utifrån terrängen sedan

Figur 24. Gravfältet RAÄ-nr Lovö 51:1 som det ser ut idag.

observationerna gjorts i ledningsgatan. Eventuella spår av en boplats kan ha plöjts bort genom åren men blivit kvar i ytan närmast vägen som förmodligen inte djupplöjts på samma sätt. Det bör också tilläggas att vår undersökning skedde i en långvarig värmebölja vilket gjorde omständigheterna mindre gynnsamma. Marken var hård och uttorkad och färgskiftningar mycket svåra att urskilja. Men av den anledningen tog vi upp ovanligt många schakt och provrutor. Ändå påträffades inga spår av en förhistorisk boplats, inte heller av medeltida verksamhet.

Vid Drottningholms ladugård utgjordes stora delar av undersökningsområdet av bergbunden mark samt släntad mark mot Ekerövägen. De schakt som togs upp speglade det. Den enda anläggning som påträffades var en ränna av huggen sten. Den har inte kunnat tolkas till funktion, då endast en kortare del låg inom arbetsområdet. Rännan ligger i en svag sluttning som vetter mot ett större dike och en funktion med avrinning mot diket ter sig som mest sannolik. I riktning kan rännan tänkas ha kommit från den större husgrunden som finns kvar inom RAÄ-nr Lovö 270/L2013:7551, men som i sin helhet ligger utanför arbetsområdet.

Utvärdering av resultaten i förhållande till undersökningsplanen

Undersökningarna följde den upprättade undersökningsplanens syfte och besvarade dess frågeställningar i den mån som resultaten medgav detta. Undersökningen har i stora drag kunnat genomföras enligt förfrågningsunderlag, undersökningsplan och beslut. Tidsplan och budget följdes.

Referenser

Tryckta källor

Andersson, K. 2014. *Ekerövägen*. Arkeologisk utredning etapp 2, väg 261, Ekerövägen, Lovö socken, Ekerö kommun, Uppland. Arkeologistik Rapport 2014:10.

Andersson, K. & Wertwein, G. 2013. *Ekerövägen*. Särskild arkeologisk utredning etapp 1, länsväg 261, Ekerövägen, Ekerö och Lovö socknar, Ekerö kommun, Uppland. Arkeologistik Rapport 2013:3

Beronius Jörpeland, L. 2010. *Medeltida landsbygdsbebyggelse i Stockholms län*. UV Mitt, Rapport 2010:8 FoU-projekt.

Ferm, O, Johansson, M., Rahmqvist, S. 1992. *Det medeltida Sverige. Band 1 Uppland: Attundaland: Bro, Färingsö, Adelsö, Sollentuna.* Riksantikvarieämbetet.

Lange, U. 2011. Ladugården. Om lantbrukets bebyggelse och arkitektur 1600-2000.

Olausson, M. 2000. Husabyar, krig och krigare under yngre järnålder och tidig medeltid, i: *En bok om Husbyar* (red. M. Olausson), s 125-150. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för Arkeologiska Undersökningar Nr 33.

Petré, B. 2010. *Arkeologiska undersökningar på fornlämning RAÄ 34 Lunda/Berga, Lovö sn, Uppland.* Lovö Archaeological Reports Nr 9 2010. Department of Archaeology and Classics Stockholm University.

Rahmqvist, S. 2004: Lovö före Drottningholm, i: D*rottningholms slott, band 1, från Hedvig Eleonora till Lovisa Ulrika,* s 398-407.

Wertwein, G. 2014. *Spillvattenledning på Lovö*. Arkeologisk förundersökning i samband med nedläggning av spillvattenledning längs Ekerövägen, Rörbyvägen och Stångholmsvägen, Lovö socken, Ekerö kommun, Uppland. Arkeologistik Rapport 2014:20.

Kartor och arkivmaterial

HISTORISKA LANTMÄTERIAKTER

Lantmäteristyrelsens arkiv

Rinkeby 1-3		
A 58-16:a1:10-11	geometrisk avmätning	1630
A 20:318-319	geometrisk avmätning	1695
A 58-16:1	ägomätning	1746
A 58-16:2	storskifte	1760
Drottningholm 1		
A 58-4:2	ägomätning	1745
A 58-4:3	ägoredovisning	1811

Bilagor

Bilaga 1. Schakttabell

Snr	Storlek (m)	RAÄ-nr	Djup (m)	Beskrivning	Anläggningar, fynd och prover	Övrigt
100	28x1,7	263	0,5-0,7	0,3-0,4 m matjord, därunder kompakt lera		I den norra delen påträffades obrända ben och tegel
135	80x 1,7-7	263	0,5-0,7	0,35-0,4 m matjord därunder kompakt lera och ett tunt lager med ljusbrun mjäla. Djupare i den södra delen	A158	
178	26x1,7-3,0	263	0,4-0,5	0,2-0,4 m matjord kompakt lera i botten.	-	Dränerings-dike
224	16x1,7	263	0,3-0,4	0,2-0,4 m matjord därunder kompakt något flammig lera i botten. Sträcker sig över en svag förhöjning.	-	-
232	40x6,3-9,0	263	0,4	0,1-0,3 m matjord därunder kompakt mjäla, därunder kompakt lera.	Flera	Yta
248	11x1,7	269	0,45	0,2-0,3 m matjord därunder kompakt lera. Enstaka tegelfnyk i matjorden.	-	-
252	15x1,7	269	0,4	0,2-0,3 m matjord därunder kompakt något flammig lera. Enstaka tegelfnyk i matjorden. Kolstänk. Få stenar.		
260	12x1,7	269	0,45	Ligger i svag östlig sluttning 0,35-0,45 m matjord därunder gråbrun flammig lera.	Provruta 360	
264	12x1,7	269	0,45	0,25 m matjord därunder tunt skikt med kolstänk och tegel, skärva av stengods, obrända ben. Kompakt lera i botten		272
272	7x1,73	269	0,3	0,2 m matjord. Delvis återfyllda massor.		Tidigare grävt för spillvatten-ledning.

Snr	Storlek (m)	RAÄ-nr	Djup (m)	Beskrivning	Anläggningar, fynd och prover	Övrigt
280	13x1,7	269	0,35	0,25 m matjord där under brunsvart lera. Enstaka bitar glas och tegel i matjorden. Fåtal skärviga stenar.		
284	12x1,7	269	0,5	0,35 m matjord därunder gråbrun, något varvig lera		
288	15x1,7-5,5	269	0,4-0,7	0,3-0,4 m matjord därunder flammig brun lera. Enstaka tegelbitar i matjorden.		Schaktet utökades i sydöst och grävdes där ner till 0,7 m
296	14x1,7	269	0,4	0,35 m matjord och därunder flammig lera. I den sydvästra delen låg ett stort vattenrör.		
300	18x1,7	269	0,4	0,4 m matjord därunder lera. Några skärviga stenar i den norra delen.	Provruta 320, 324	
328	18x1,7	269	0,35	0,3 m matjord därunder lera. Enstaka bitar bränd lera/tegel.		
332	10x1,7	269	0,4	0,3 m matjord därunder grå varvig lera.		
336	11x1,7	269	0,4	0,3 m matjord därunder varvig lera, enstaka tegel i matjorden,		
340	55x1,7	269	0,3-0,55	0,25-0,35 m matjord därunder varvig lera. Något mörkare lera i den södra delen.	Provrutor 344, 348, 352, 356	Långschakt längs med spillvatten-ledning.Dju-pare i den södra delen. Där fanns även ett visst inslag av kol samt små fnyk av bränd lera/tegel.
584	3,8x1,5	270	0,1	Torv och myllig jord. Ej grävd i botten,		Svårt att schakta på grund av trädrötter. Endast torven kunde tas bort.

Snr	Storlek (m)	RAÄ-nr	Djup (m)	Beskrivning	Anläggningar, fynd och prover	Övrigt
588	3,0x1,5	270	0,1	Torv och därunder berg. Grusig morän i en skreva.		
592	8,8x5,0	270	0,5	0,1 m torv därunder stenrader med myllig jord mellan. Något siltigt. Lera i botten. Inslag av porslin, tegel, glas och obrända ben.	Ränna A650	Svag lutning mot öster mot diket.
603	1,8x1,5	268	0,15	0,1 m torv och därunder berg		
608	3,5x1,5	268	0,15	0,1 m torv och därunder berg		
612	3,5x1,5	268	0,15	0,1 m torv och därunder berg		
617	3,0x1,5	268	0,2	0,1 m torv och 0,1 m myllig jord sedan berg		
621	2,5x1,5	268	0,4	0,1 m torv och 0,3 m myllig jord därunder lera.		
625	4,0x1,5	268	0,65	0,1 m torv, därunder asfalt i flera lager, upp till 0,4 m tjockt blandat med sten och grus. Lera i botten.		
629	3x1,5	268	0,65	0,1 m torv och därunder asfalt i flera lager upp till 0,4 tjockt blandat med sten och grus. Lera i botten.		
633	3,2x1,5	268	0,7	0,1 m torv och därunder asfalt i flera lager upp till 0,4 m tjockt blandat med sten och grus. Lera i botten.		
637	3,2x1,5	268	0.45	0,1 m torv, därunder diverse fyllnadsmaterial, sten, grus hårt packat. Lera i botten.		

Bilaga 2. Provrutor

Provruta	Storlek (m)	Schakt	Djup (m)	Beskrivning	Övrigt
320	1,5x1,5	300	0,15	Lera med inslag av mjäla	Delvis för hand och delvis med maskin
324	2,5x1,5	300	0,15	Lera med inslag av mjäla	Delvis för hand och delvis med maskin
344	2,5x1,5	340	0,70	Kompakt lera	Delvis för hand och delvis med maskin
348	2,0x1,5	340	0,25	Kompakt lera	Togs där leran var något mörkare. Delvis för hand och delvis med maskin.
352	2,5x1,5	340	0,60	Kompakt lera	Togs där leran var något mörkare. Delvis för hand och delvis med maskin.
356	2,0x,1,0	340	0,65	Kompakt lera	Togs där leran var något mörkare. Delvis för hand och delvis med maskin.
360	2,0x1,5	260	0,70	Kompakt lera, något varvig	
553	1,7x0,9	232	0,15	Mjäla 0,03 tjockt (A832) överst och därunder lera. Obrända ben i A832.	
557	2,7x2,0	232	0,15	I den övre delen påträffades tegel,spik och obrända ben. Lera i botten.	Delvis för hand och delvis med maskin.
561	2,5x2,5	232	0,20	Överst lager 1000, lera och mjäla, upp till 0,15 m tjockt. Lera i botten.	Delvis för hand och delvis med maskin.
570	2,5x2,2	232	0,40	0,2 m matjord med tegel, spik, takpannor, obrända ben. Berg i botten.	Delvis för hand och delvis med maskin.

Bilaga 3. Anläggningstabell

Nr	Typ	Schakt	Storlek (m)	Djup	Beskrivning
124	Dike	135	1,1	-	-
128	Äldre schakt	135	-	-	Spår av äldre schakt
158	Raserings-lager	135	7x4,5	0,05-0,1	Mellan matjordslagret och leran fanns i den södra delen ett tunt lager med lera innehållande tegwel, enstaka obrända ben, spikar. Utbredningen var något oklar.
565	Stenrad	232	2,0x05	-	Skramlig rad med stenar, 0,05-0,15 m stora, vilka låg intill några större stenar.
574	Stensamling	232	0,5x0,4	-	En mindre samling stenar. 3 stycken skarpkantade stenar 0,1-0,23 m stora. Ingen mörkfärgning. Fundament?
580	Trä	232	1,6x0,2		Fragmentariska trärester från bräda eller bjälke.
783	Lager	232	2,0x1,5		Lera
797	Lager	232	1,3x1,3		Sand och grus
813	Grop	232	0,75x0,8	0,35	Stenfylld grop med 8 stenar, 0,15-0,3 m stora, nedkilade i gropen. Vid en första anblick tolkades detta som ett stolphål dock utan plats för själva stolpen. Fyllning mellan stenarna av grålera. Plan botten. Lagret A832 låg stratigrafiskt ovanpå A813.
832	Lager	232	6,8x3,5	0,05-0,07	Hårt packad ljus mjäla som låg som ett lock på den underliggande leran. Golvlager eller tramplager. Innehöll en del obrända ben.
834	Stolphål	232	0,6x0,4	0,2	Skarpkantade stenar ställda på tvären 0,05-0,15 m stora. Svag mörkfärgning mellan stenarna.
844	Grop	232	0,65x0,55	0,15	Skarpkantade stenar 0,1-0,2 m stora, löst liggande tillsammans med småbitar av tegel, porslin i toppen samt obrända ben,
853	Grop	232	1,0x0,65	0,2	Samling stenar i grop. Lera i fyllningen. Stenarnas storlek 0,15-0,30 m stora.
866	Stolphål	232	0,5x0,4	0,2	Samling av 5 skarpkantade stenar varav 2 ställda på högkant. Mörkfärgning mellan stenarna av något humös lera.
869	Grop	232	0,75x0,5	0,25	Grop kring två stenar. En bit tegel under stenarna.
873	Grop	232	0,6x0,6	0,42	Fyllning av lera något mörkare än den intilliggande leran. Stor mängd med skarpkantade stenar 0,05-0,20 m stora, väl nedkilade i leran. Tegel i botten och i toppen. Rundad bottenform.
886	Stensamling	232	0,7x0,45	-	En sten 0,3-0,4 m stor samt några småstenar och tegel intill. Ingen mörkfärgning.

Nr	Typ	Schakt	Storlek (m)	Djup	Beskrivning
897	Stensamling	232	0,4x0,4	-	Två stenar intill varandra 0,1-0,2 m stora. Ingen mörkfärgning.
908	Stensamling	232	0,5x0,4	0,25	Fyra stenar 0,15-0,25 m stora bildar ett fundament utan egentlig nedgrävning. Två flata stenar i botten.
918	Stensamling	232	0,9x0,5	0,15	Fundament bestående av ett tiotal stenar 0,05-0,2 m stora. Skarpkantade. Ingen nedgrävning men mörkt mellan stenarna.
932	Stensamling	232	0,5x0,4	0,1	Tre stenar samlade 0,-0,15 m stora samt tegel. Fyllning av mörk lera.
1000	Lager	232	12x7,5	0,05-0,15	Bestående av tegel, spik, enstaka obrända ben, ligger med varierande tjocklek i schaktet. Lera och mjäla. Raseringlager? Ligger stratigrafiskt ovanpå de arkeologiska kontexterna.
2000	Fundament	232	2x1,5	0,15-0,5	Tre parallella rader av sten, varav två eldpåverkade. Under mittenraden, som var den mest eldpåverkade fanns fyra relativt flata stenar lagda i rad. Mellan stenarna fyllning av samma typ som i lager 1000

Arkeologgruppen AB

RAPPORT 2019:50